

نیمه تاریک حقوق بشر بین المللی

www.ketab.ir

سرشناسه: بینا، احمد، ۱۳۴۰ - Bina, Ahmad

عنوان و نام پدیدآور: نیمه تاریک حقوق بشر بین‌المللی / تألیف احمد بینا؛ ویراستاری ساناز گودرزی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات موسسه صیانت از حقوق زنان، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۲۸۱ ص: مصور (بخشی رنگی).

شابک: ۶-۶-۲۶-۷۴۵۲-۶۲۲-۹۷۸-۶۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۲۷۱] - ۲۸۱؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: حقوق بین‌الملل بشر دوستانه

موضوع: Humanitarian law

شناسه افزوده: موسسه صیانت از حقوق زنان

رده بندی کنگره: KZ۶۴۷۱

رده بندی دیویی: ۳۴۱/۶۷

شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۱۸۸۱۱

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیا

انتشارات موسسه صیانت از حقوق زنان

نیمه تاریک حقوق بشر بین‌المللی

تألیف: احمد بینا

تنظیم: اعظم سپانی

ویراستاری: ساناز گودرزی

طراحی جلد و صفحه‌آرایی: عاطفه قشونی

قطع: وزیری

قیمت: ۶۰۰۰۰ تومان

شابک: ۸-۲۲-۷۴۵۲-۶۲۲-۹۷۸

آدرس: خیابان کریم خان زند، خیابان شهید عضدی، پلاک ۴۱، طبقه اول

تلفن: ۸۸۸۰۰۸۱۷

شماره پیامک: ۳۰۰۰۴۳۴۳

فهرست مطالب

پیشگفتار ۷

مقدمه ۹

گفتار اول: نیمه روشن سازمان ملل و شورای حقوق بشر

حقوق بشر ۱۱

جامعه ملل ۱۲

سازمان ملل ۱۳

دبیر کل ۱۵

اعلامیه جهانی حقوق بشر ۱۹

شورای امنیت ۲۱

شورای اقتصادی و اجتماعی ۲۴

کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد ۲۵

نهادهای حقوق بشری مبتنی بر منشور ملل متحد ۲۹

نهادهای مبتنی بر معاهده حقوق بشر ۲۹

کنوانسیون‌های بین‌المللی ۳۴

شورای حقوق بشر ۳۶

سازمان‌های غیردولتی (سمن) ۵۴

کمیته مشورتی شورای حقوق بشر ۵۹

دادگاه بین‌المللی کیفری ۵۹

گفتار دوم: نیمه تاریک حقوق بشر بین‌الملل

۱. رأی‌گیری در مجمع عمومی سازمان ملل و شورای حقوق بشر ۶۸

۲. پذیرش کنوانسیون‌ها و پروتکل‌های اختیاری حقوق بشری ۷۳

۳. انتصاب افراد وابسته به قدرت‌ها در پست‌های مهم حقوق بشری ۷۶

۴. سازمان‌های غیردولتی و نهاد ملی ۷۸

۵.	مهم‌ترین اجلاس‌های حقوق بشری	۸۸
۶.	قطعنامه‌ها	۹۰
۷.	برخورد دوگانه و گزینشی در موضوعات حقوق بشری	۹۲
۸.	توجه به ارزش‌های اخلاقی و مذهبی	۹۴
۹.	برخورد سیاسی اعضای حقوق بشر سازمان ملل	۹۶
۱۰.	راستی‌آزمایی ادعاها و اتهامات در شورای حقوق بشر	۹۸
۱۱.	قرار گرفتن مقرهای سازمان ملل متحد در کشورهای خاص	۱۰۵
۱۲.	حمایت از حقوق زنان	۱۰۶
۱۳.	تعیین گزارشگر برای ایران	۱۱۵
۱۴.	مفاهیم حقوق بشری	۱۳۴
۱۵.	اعلامیه جهانی حقوق بشر	۱۳۵
۱۶.	نقض آزادی عقیده و مذهب با اجبار به خروج کشورهای اسلامی از اعلامیه قاهره	۱۵۰
۱۷.	مذاکرات دوجانبه	۱۵۱
۱۸.	یو.پی.آر.	۱۵۷
	نیمه تاریک حقوق بشر در یک نگاه	۱۶۹

گفتار سوم: نتایج اقدامات سازمان ملل و شورای حقوق بشر

۱.	نقض حق حیات	۱۷۲
۲.	نقض حقوق زنان	۱۹۸
۳.	نقض حق آزادی بیان و سرکوب شدید مخالفان	۲۰۷
۴.	نقض حق عدم تبعیض نژادی	۲۱۷
۵.	نقض حقوق کودکان	۲۲۴
۶.	نقض حقوق اقلیت‌های دینی	۲۳۶
۷.	نقض حق سلامت	۲۵۵
۸.	نقض حق دموکراسی و انتخابات آزاد	۲۶۲
	منابع	۲۷۱

پیشگفتار

برداشت اولیه من از نخستین حضور در یکی از جلسات شورای حقوق بشر در شهر ژنو متفاوت و قابل تأمل است. پس از ورود به کشور سوئیس و شهر ژنو و استقرار در رزیدانت (محل استقرار میهمانان نمایندگی ایران)، برای اخذ کارت ورود، عازم مقر شورای حقوق بشر شدم و پس از طی مراحل مختلف و دریافت کارت، به محل استقرار شورای حقوق بشر که یک ساختمان چند طبقه بود، رفتم. این ساختمان شامل یک سالن اصلی، تعدادی سالن فرعی و اتاق‌های کوچک و بزرگی بود که بعضی اتاق‌ها به انجام امور اداری اختصاص داشت و برخی دیگر برای برگزاری جلسات یا گفتگوهای کشورها استفاده می‌شد. سالن اصلی شورای حقوق بشر در طبقه اول این ساختمان قرار داشت. در طبقه پایین (منفی یک) هم تعدادی اتاق‌های بزرگ بود که برای برگزاری پنل یا نمایشگاه در اختیار سمن‌ها و کشورها قرار می‌گرفت. پس از ورود به سالن شورای حقوق بشر، از مشاهده صحنه‌های گوناگون، حضور نمایندگان کشورهای مختلف و دیدن هیئت رئیسه از کشورهای آفریقایی، آسیایی و اروپایی که چهار مرد و دو خانم بودند و جلسه را مدیریت می‌کردند (عدم تبعیض‌نژادی)، لذت می‌بردم. پس از شروع دستور جلسه در آیت‌های مختلف شورا، کشورهایی که از قبل ثبت‌نام کرده بودند، هرکدام دو دقیقه و اگر تعداد ثبت‌نام زیاد بود، یک دقیقه برای طرح نظرات فرصت داشتند و در بعضی موضوعات مانند بررسی حقوق بشر کشورها، بحث عمومی^۱ یا ذیل بعضی آیت‌ها، تعدادی از سمن‌ها یک یا دو دقیقه نظرات خود را در قالب بیانی

ارانه می کردند. تعداد این سمن ها بستگی به زمان بندی داشت و بعضاً تا ۱۵ سمن می توانستند صحبت کنند. برای تصویب قطعنامه ها، فقط کشورهایی که عضو رسمی شورا بودند (۴۷ کشور) می توانستند در رأی گیری شرکت کنند. با توجه به این که بعضی صحبت های کشورها یا سمن ها، تند و گزنده بود؛ ولی بحث ها فقط در وقت مشخص مطرح می شد و در حاشیه جلسه یا راهروها، بحث و گفتگو ادامه نمی یافت و بعد از اتمام جلسه، همه از یک مسیر مشخص از ساختمان شورا خارج می شدند.

تماشای این صحنه ها برای کسی که برای اولین بار در نشست شورای حقوق بشر حضور پیدا می کرد، بسیار لذت بخش بود. نمایندگان همه کشورها در هیئت رئیسه حضور داشتند و هر کشور برای ارانه نظرات خود، فرصت مشخص و برابری داشت. سازمان های غیردولتی نیز حق اظهارنظر داشتند و نتیجه امور با رأی گیری مشخص می شد. پس از مشاهده این صحنه ها، شک و تردید تمام وجودم را فراگرفت و آنچه از صحنه های شورای حقوق بشر دیده بودم، مرا به این فکر فرو برد که تصورات ما در مورد کشورهای غربی و عملکرد سازمان ملل اشتباه است.

طی یک هفته ای که در اجلاس حقوق بشر در شهر ژنو سوئیس حضور داشتم، سؤالات زیادی در ذهنم نقش بست و از دوگانگی وضعیتی که در آن قرار داشتم، دچار تشویش افکار شدم؛ زیرا من با چشمانم آزادی، دموکراسی و احترام به حقوق دیگران را می دیدم. بعد از پایان جلسه شورا و بازگشت به ایران، برای رهایی از وضعیتی که در آن قرار داشتم، به مطالعه، تحقیق و مذاکره با متخصصین این حوزه روی آوردم و در پی تکرار حضور در شورای حقوق بشر در سال های بعد و دقت بیشتر، متوجه نیمه تاریکی شدم که بسیاری از مردم و حتی نمایندگان برخی کشورها، اساتید دانشگاه ها که مباحث نظری حقوق بشر را تدریس می کنند و... از آن بی خبرند. این دغدغه فکری باعث شد تا تجارب و مشاهداتی که حدود یک دهه به دست آورده و قابل ارانه و اثبات است را تدوین نمایم و در اختیار تمام کسانی قرار دهم که قلبشان برای تحقق حقوق انسان ها می تپد.

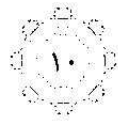
احمد بینا^۱

سال ۱۴۰۰

مقدمه

خاستگاه حقوق بشری که امروزه به عنوان حقوق بشر بین الملل مطرح است، کشورهای غربی و آمریکاست که همراه با سکولاریزاسیون و مبتنی بر حقوق طبیعی شکل گرفته است. از اواسط جنگ جهانی دوم و پس از ناکامی و انحلال جامعه ملل در سال ۱۹۳۹، ایده تشکیل یک سازمان بین المللی توسط دولت های بزرگ آن زمان یعنی آمریکا و انگلیس مطرح شد و به دنبال آن سران کشورهای مذکور در ماه اوت سال ۱۹۴۱، منشوری مشتمل بر هشت ماده تهیه کردند که چندی بعد دولت های چین، شوروی سابق و فرانسه نیز با پذیرفتن متن منشور، به امضا کنندگان آن پیوستند. بدین ترتیب منشور ملل متحد در تاریخ ۲۶ ژوئن ۱۹۴۵، برابر با ۵ تیر ۱۳۲۴ رسمیت یافت و پس از تصویب دولت های مذکور و همراهی ۴۶ کشور دیگر، سازمان ملل به طور رسمی شکل گرفت و به تدریج کار خود را آغاز کرد. مقر این سازمان که با هدف حفظ صلح و امنیت بین المللی و به عبارتی، پیش گیری از تجاوز و رفع آن ایجاد شده، در شهر نیویورک قرار دارد و دارای شش رکن اصلی شامل: «مجمع عمومی، شورای امنیت، شورای اقتصادی و اجتماعی، شورای قیمومیت، دیوان بین المللی دادگستری (دادگاه لاهه) و دبیرخانه» است که این ارکان در چارچوب منشور سازمان ملل بیش از ۳۰ نهاد و سازمان وابسته دیگر را نیز در بر می گیرند.

شورای حقوق بشر ملل متحد نیز در سال ۲۰۰۶ به عنوان جایگزین کمیسیون حقوق بشر تأسیس شد. وظیفه اصلی این شورا، هماهنگی فعالیت های حقوق بشری سازمان ملل متحد و تقویت همکاری های بین المللی در زمینه مسائل حقوق بشری است. این شورا امکاناتی را نیز برای دریافت شکایت افراد،

گروه‌ها یا سازمان‌های غیردولتی دارد تا بر مبنای آن، نقض حقوق بشر را بررسی کند. شورای حقوق بشر همکاری نزدیکی با دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر دارد. با این‌که این سازمان‌ها، اهداف ارزشمندی را برای فعالیت‌های خود تعریف کرده‌اند، اما نیمه تاریکی دارند.

از این رو، لزوم تبیین شرایط و فضای حقیقی حاکم بر نظام حقوق بشر بین‌المللی، نگارنده را بر آن داشت تا تجربیات یک دهه حضور در نشست‌های شورای حقوق بشر را در قالب اثر پیش‌رو تهیه و تدوین و با استناد به مدارک و دلایل مختلف، برخوردهای یک‌جانبه، گزینشی و سیاسی را مشخص نماید. بخش اول این نوشتار به واسطه آنچه که از نحوه عملکرد و اقدامات این سازمان‌ها قابل مشاهده است و منابع آن از سایت‌های مجامع بین‌المللی تهیه شده، «نیمه روشن» نام‌گذاری شده است. بخش دوم با عنوان «نیمه تاریک حقوق بشر بین‌الملل»، تجارب و تحقیقات شخصی نگارنده طی یک دهه کار عملی است که در این بخش تلاش شده تفاوت دفاع از حقوق بشر، آزادی، حقوق زنان، کودکان، معلولان، منع شکنجه، عدم خشونت، حقوق پناهندگان و سخنان زیبای دیگری که در مراجع حقوق بشری ساخته و پرداخته می‌شود با آنچه که در حقیقت بدان عمل می‌گردد، به‌صورت عینی بیان شود تا خواننده به‌راحتی بتواند به قضاوت بپردازد. در بخش سوم این نوشتار نیز به نتایج عمل متفاوت با حرف‌هایی که در سازمان ملل و شورای حقوق بشر زده می‌شود، اشاره شده است.

هدف از تدوین این موضوع، اثبات انحصارطلبی، عملکرد نادرست برخی مؤسسه‌های اولیه، نگاه سیاسی و ابزاری برخی کشورها به حقوق بشر، استیلاي صاحبان قدرت و ثروت بر مجامع حقوق بشری، عملکرد ناعادلانه، یک‌جانبه، گزینشی و سیاسی، تخریب و بی‌اعتبار نمودن کشورهای مخالف با سیاست غرب و آمریکا برای اقدامات بعدی خود اعم از تهدید، جنگ‌افروزی، براندازی، انقلاب‌های رنگین، تحریم و حتی ترور شخصیت‌های علمی و سیاسی، با استفاده از تجارب عملی و واقعی است. در این اثر به سه سؤال جواب داده می‌شود: ۱. آیا ایده و اجرا در سازمان ملل و شورای حقوق بشر یکی است؟ ۲. چگونه بعضی از کشورها حقوق بشر را دور می‌زنند؟ ۳. تأسیس و فعالیت سازمان ملل و شورای حقوق بشر تا چه حد توانسته جلوی جنگ و نقض حقوق بشر را بگیرد؟

همچنین تلاش شده است مطالب با ادبیات ساده نوشته شود تا افرادی که از مبانی و موضوع حقوق بشر شناخت مختصری دارند بتوانند به یک جمع‌بندی برسند.